

стратегії взаємодії між соціальними підприємцями та Міністерством у справах сім'ї, жінок і молоді [2, с. 23].

Проаналізувавши досвід європейських країн стосовно напрямів підтримки соціальних підприємств, вважаємо за доцільне розглянути їх переваги та недоліки задля їх правового закріплення в українському законодавстві, а також впровадження в Україні (таблиця 2).

Отже, соціальне підприємництво в Україні демонструє стійку динаміку розвитку, попри відсутність належного правового регулювання та державної підтримки. Досвід європейських країн та США свідчить, що ефективне функціонування цього сектору можливе завдяки чітким законодавчим нормам, податковим пільгам, стимулюючим програмам та розвитку освітніх ініціатив. Україна має можливість адаптувати перевірені міжнародні практики для створення власної гібридної системи підтримки соціального бізнесу.

### Список використаних джерел

1. Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ). Посібник з безпеки журналістів. — Варшава : БДПЛ ОБСЄ, 2019. — 112 с. — Режим доступу: <https://www.osce.org/files/f/documents/a/9/426392.pdf> (дата звернення: 12.04.2025)
2. Каменко І. С. СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО В УКРАЇНІ. URL: [https://euneighbourseast.eu/wp-content/uploads/2021/07/legal-report-in-ukraine\\_ukrainian\\_0.pdf](https://euneighbourseast.eu/wp-content/uploads/2021/07/legal-report-in-ukraine_ukrainian_0.pdf) (дата звернення: 12.04.2025).

**Лаврентьєва Є.Ю.,**

*студентка ОПП «Маркетинг», 3 курс,*

*Національний університет «Києво-Могилянська академія»*

### ПЕРЕВАГИ ТА РИЗИКИ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ДЛЯ КРАЇНИ-РЕЦИПІЄНТА

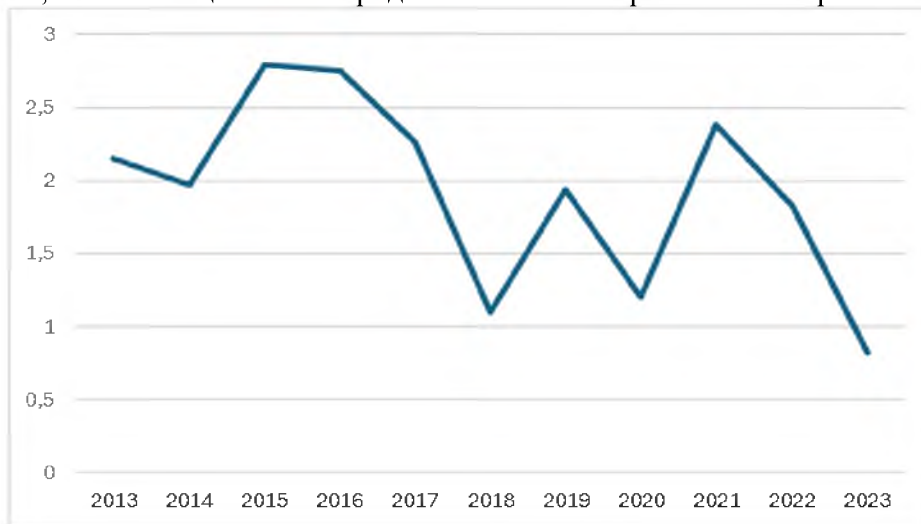
У сучасних умовах прямі іноземні інвестиції відіграють ключову роль у забезпеченні сталого економічного розвитку країн. Вони стимулюють створення нових робочих місць та сприяють розвитку інфраструктури. Водночас прямі іноземні інвестиції можуть спричинити негативні наслідки для економічної незалежності держави та стану навколишнього середовища. Через нестабільність світової економіки, а саме вплив пандемії COVID-19, військові конфлікти та глобалізацію, дослідження переваг і ризиків іноземних інвестицій для країн-реципієнтів набуває особливої актуальності.

Тому варто дослідити сутність та динаміку прямих іноземних інвестицій, визначити основні переваги та ризики прямих іноземних інвестицій для країни-реципієнта, на прикладі конкретних країн проілюструвати їхній вплив на економіку і сформулювати рекомендації щодо оптимізації їхнього залучення.

Для кращого розуміння сутності прямого іноземного інвестування доцільно розглянути основні визначення цього поняття. Прямі іноземні інвестиції — це довгострокові вкладення матеріальних засобів компаніями-нерезидентами в економіку країни [3]. Прямі іноземні інвестиції є міжнародними інвестиціями в рамках рахунків платіжного балансу [6]. Прямі іноземні інвестиції — це інвестиції, що здійснюються суб'єктом господарювання однієї країни в компанію або корпорацію іншої країни з метою створення довгострокового інтересу [5]. У всіх наведених визначеннях є як спільне, так і відмінне бачення суті прямих іноземних інвестицій. Передусім, спільною рисою є довгостроковий характер таких вкладень, тобто те, що прямі іноземні інвестиції мають на меті тривале фінансування економіки або окремої компанії. Водночас між визначеннями є певні відмінності. Євростат підкреслює, що прямі іноземні інвестиції є частиною обліку міжнародних операцій у платіжному балансі країни. Інші ж два джерела не згадують про нього у визначенні.

Враховуючи важливість цих вкладень для економічного розвитку, доцільно проаналізувати динаміку обсягів прямих іноземних інвестицій. На рисунку 1 зображені обсяги прямих іноземних

інвестицій у світі за останнє десятиріччя, що були досить нестабільними. Після невеликого спаду в 2014 році відбулося суттєве зростання в 2015–2016 роках, коли обсяг прямих іноземних інвестицій досягнув пікових значень — майже 2,8 трлн доларів. Однак уже з 2017 року почалася тенденція до зниження, що досягла мінімуму в 2018 році. Це зокрема могло бути пов'язано зі змінами податкової політики в США, а також торгівельними війни між США і Китаєм. У 2020 році обсяг прямих іноземних інвестицій скоротився більш ніж вдвічі, що могло бути спричинено пандемією COVID-19, обмеженістю руху капіталу, нестабільністю ринків та загальною невизначеністю. Після першої хвилі пандемії відбулося поживлення інвестиційної активності завдяки масовим програмам підтримки економіки та поступовому відновленню світової торгівлі. Падіння обсягів прямих іноземних інвестицій у 2022 і 2023 роках, можуть бути пов'язані з війною в Україні, високими цінами на продовольство та енергоносії та борговим тиском.



**Рис. 1. Прямі іноземні інвестиції, 2013-2023, трлн дол. США**

*Джерело: створено автором на основі [9]*

Прямі іноземні інвестиції можуть позитивно впливати на різні аспекти розвитку країни-реципієнта. Нижче наведено основні переваги прямих іноземних інвестицій для країни-реципієнта:

- Створення робочих місць. Поява в країні іноземного бізнесу часто призводить до створення робочих місць у країні-реципієнті. Оскільки ці підприємства ростуть і розширюють свою діяльність, їм потрібна кваліфікована робоча сила, яка керуватиме їх діяльністю. Крім того, часто іноземні інвестори самі вкладають кошти в навчання персоналу, підвищуючи його кваліфікацію. Це позитивно впливає на загальний рівень професійної підготовки в країні. Відповідно відбувається збільшення можливостей зайнятості для місцевого населення, зниження рівня безробіття та підвищення загального рівня життя. Наприклад, за оцінками експертів, протягом 2005-2020 років у всьому світі було створено понад 83 тисячі нових робочих місць внаслідок припливу прямих іноземних інвестицій в сонячну енергетику [2].

- Розвиток інфраструктури. Прямі іноземні інвестиції часто призводять до покращення інфраструктури в країні-реципієнті. Іноземні інвестори можуть брати участь у проектах розвитку транспортних мереж, систем енергопостачання та засобів зв'язку. Ці вдосконалення інфраструктури підтримують створюють основу для економічного розвитку.

Однак часто інфраструктурні проекти є складними і в кінцевому підсумку займають набагато більше часу та коштують набагато більше грошей, ніж очікувалося. Великі транспортні проекти, наприклад, коштують сотні мільйонів доларів і можуть зайняти до 20 років на завершення. Уряди змінюються протягом такого тривалого періоду, і їхні фінанси часто не здатні покрити витрати. Їхні пріоритети також змінюються. З цієї причини інвестори відіграють значну роль у фінансуванні та розвитку інфраструктурних проектів у всьому світі. Відтак прямі іноземні інвестиції, у цей сектор були стабільними з 2019 року. Під час пандемії Covid-19 інфраструктура

стала одним із секторів, які займають перше місце в програмах урядів, щоб вивести свої економіки зі спаду, спричиненого пандемією [8].

- Прискорене економічне зростання. Однією з головних переваг прямих іноземних інвестицій є їхній потенціал значного внеску в економічне зростання країни. А саме завдяки активізації процесів капіталоутворення, передачі технологій та наукових знань і підвищенню продуктивності праці. Прикладом може стати Бразилія, що посідає перше місце за щорічними притоками прямих іноземних інвестицій та за їх загальним обсягом серед країн Латинської Америки.

Таблиця 1 ілюструє високий коефіцієнт кореляції між темпами приросту ВВП Бразилії та щорічних темпів зростання прямих іноземних інвестицій. Відповідно надходження прямих іноземних інвестицій в економіку виступає каталізатором зростання ВВП, і навпаки.

*Таблиця 1*

**Бразилія: динаміка ВВП та ПІІ, млрд дол. США**

Рік	ВВП	ПІІ	Рік	ВВП	ПІІ
2000	655,421	32,995	2009	1667,321	31,481
2001	559,373	23,226	2010	2209,243	88,452
2002	507,963	16,587	2011	2616,214	101,158
2003	558,521	10,123	2012	2465,051	86,697
2004	669,316	18,181	2013	2471,722	69,181
2005	891,631	15,461	2014	2456,055	96,895
2006	1108,001	19,388	2015	1801,482	75,075
2007	1397,121	44,579	2016	1798,622	78,928
2008	1696,111	50,716	2017	2055,92	70,685

*Джерело: [1, с. 14]*

Попри те, що прямі іноземні інвестиції (ПІІ) можуть принести численні переваги, вони також пов'язані з потенційними недоліками. Нижче наведені деякі з них:

- Залежність від іноземних інвесторів. Країни-реципієнти, які значною мірою покладаються на прямі іноземні інвестиції, можуть стати надмірно залежними від інвесторів. Ця залежність може призвести до вразливості, якщо вони вирішать вилучити свої інвестиції або якщо економічні умови в країні інвестора погіршаться. Це також може обмежити автономію та повноваження країни-реципієнта приймати рішення. Прикладом може стати Угорщина, яка в 1990-х роках активно залучала прямі іноземні інвестиції, особливо в промисловість і фінансовий сектор. Це сприяло швидкому економічному зростанню, однак з часом країна стала надмірно залежною від них. Важливі для країни сектори економіки опинилися під контролем іноземного капіталу. Через це Угорщина стала вразливою до зовнішніх економічних змін та рішень міжнародних компаній. Уряд був змушений шукати баланс між збереженням інвестицій і захистом національних інтересів [4, с. 2-9].

- Вплив на навколишнє середовище. Деякі проекти з прямих іноземних інвестицій, особливо проекти у видобувних галузях, можуть призвести до виснаження природних ресурсів і погіршення стану навколишнього середовища. Видобуток може спричинити забруднення, вирубку лісів або знищення екосистем, впливаючи на біорізноманіття. Наприклад, індустриальний парк Калімантан в Індонезії, який позиціонується як екологічний, насправді будується з активним використанням вугілля як основного джерела енергії. Проект активно

підтримується прямими іноземними інвестиціями і для розвитку якого, необхідно близько 132 мільярдів доларів [7]. Відтак, для максимального використання переваг прямих іноземних інвестицій необхідно запобігати надмірній залежності від іноземного капіталу. А також варто впроваджувати суворі стандарти охорони довкілля для всіх інвестиційних проєктів, щоб мінімізувати екологічні ризики.

Отже, прямі іноземні інвестиції є важливим чинником економічного розвитку країни-реципієнта. Вони сприяють створенню нових робочих місць, розвитку інфраструктури та прискоренню економічного зростання. Водночас прямі іноземні інвестиції можуть призводити до залежності від іноземного капіталу та негативного впливу на навколишнє середовище. А ефективність використання прямих іноземних інвестицій залежить від державної політики та рівня їх регулювання.

### Список використаних джерел

1. Вплив прямих іноземних інвестицій на економічний розвиток країн, що розвиваються (на прикладі Бразилії). URL: <https://ejournal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/593/589>.
2. ПІІ на глобальному ринку сонячної енергетики - UkraineInvest. *UkraineInvest*. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/news/20-06-22/>.
3. Прямі іноземні інвестиції (2002-2024). URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/>.
4. Dadiana C. Positive And Negative Effects Of Foreign Direct Investment... URL: <https://sciendo.com/article/10.2478/rsc-2021-0002>.
5. Foreign Direct Investment (FDI). URL: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/economics/foreign-direct-investment-fdi/>.
6. Glossary:Foreign direct investment (FDI) - Statistics Explained. URL: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Foreign\\_direct\\_investment\\_\(FDI\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Foreign_direct_investment_(FDI)).
7. Milko V. New Indonesian industrial park on Borneo, feted as 'green,' will be powered by coal, report says. URL: <https://apnews.com/article/indonesia-green-industrial-park-coal-09361a5098d6540d4ae3a1805b137788>.
8. What contribution does FDI make towards infrastructure investing?. URL: <https://www.investmentmonitor.ai/features/fdi-infrastructure-investing-global-roads/>.
9. World Bank Open Data. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD>.

Лисянська В.С.,

Студентка ОПІ «Економіка», 3 курс,

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

## ПРОБЛЕМА ЗНИЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ АКТИВНОСТІ ТА СПОЖИВАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Економічна активність та споживання є основними факторами, що визначають стабільність економіки та добробут її громадян. У нормальних умовах економічна активність сприяє зростанню виробництва, розвитку бізнесу, збільшенню інвестицій та покращенню соціальних умов. Проте в умовах війни та соціально-економічної невизначеності ці процеси значно сповільнюються або навіть припиняються. Війна, як глобальна дестабілізуюча сила, має руйнівний вплив на економічні процеси, зокрема на зниження споживчого попиту, інвестиційної активності та виробництва. Спробуємо зрозуміти як війна та соціально-економічна невизначеність впливає на споживання та економічну активність, та визначимо шляхи до вирішення цієї проблеми.